

## PŘEDDŮCHODY VE III. PILÍŘI PENZIJNÍHO SYSTÉMU

Tento materiál předkládá Ministerstvo financí ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí k projednání na zasedání Porady ekonomických ministrů.

Cílem předkládaného materiálu je představit návrh řešení způsobu umožnění tzv. předdůchodů ve III. pilíři penzijního systému. Stávající návrh zákona o doplňkovém penzijním spoření možnost poskytovat penze před dosažením v návrhu stanovené věkové hranice neobsahuje.

V rámci zvažování způsobu zavedení předdůchodů do dobrovolného doplňkového systému je nutné mít na zřeteli, že se jedná o masově rozšířený produkt (v současné podobě ho využívá cca 4,5 mil. účastníků). Každá změna by tedy měla být co nejobecnější, s minimálním počtem výjimek, účastníkům co nejvíce srozumitelná a s co možná nejmenším dopadem na nákladovost systému.

Účastník se již nyní bude muset seznámit se změnami ve III. pilíři. Bude se muset rozhodovat o strategii spoření, zvažovat dané podmínky nároků na dávky atd. Navrhovaný, již nyní poměrně komplexní systém, by tak neměl být dále komplikován. Řešení by nemělo způsobovat neodůvodněnou administrativní zátěž na straně zaměstnavatelů a vytvářet dodatečné zvýšené náklady na správu či kontrolu systému.

Řešení by také nemělo vyžadovat komplikovaný zásah do schváleného zákona o doplňkovém penzijním spoření a klást neodůvodněné požadavky na penzijní společnosti, které by se mohly negativně projevit v rámci transformace a rozběhu nového systému.

### Návrh řešení

Po zvážení výše uvedených východisek navrhuje Ministerstvo financí následující variantu řešení, která umožní čerpání penze z doplňkového systému již před dosažením důchodového věku a umožní tak překlenout toto případné složité období pro účastníky.

Navrhuje se nahradit stávající obecnou podmínku pro vznik nároku na dávky, tj. dosažení věku 60 let, podmínkou dosažení věkové hranice odvozené od důchodového věku podle zákona o důchodovém pojištění, čímž budou rovněž reflektovány změny probíhající v I. pilíři.

Nárok na volbu dávky v podobě penze nebo úhrady jednorázového pojistného na penzi poskytovanou životní pojišťovnou bude mít každý účastník nejdříve 5 let před dosažením jeho důchodového věku podle zákona o důchodovém pojištění. Účastník by se tak ohledně podoby penze rozhodl na základě své individuální situace a potřeb – stávající rozsah druhů penzí je postačující a dostatečně flexibilní.

Nárok na jednorázové vyrovnání by ovšem vznikl až dosažením důchodového věku. Pro vznik nároku na jednorázové vyrovnání byla zvolena podmínka dosažení jiné věkové hranice než u penzí, a to z důvodu naplnění účelu zákona, za základě něhož mají vznikat nároky na dávky, které by měly být vypláceny podle individuálního uvážení a potřeb účastníka po určité období před dosažením důchodového věku, nebo od určitého období před dosažením

důchodového věku, kdy lze předpokládat ztíženou uplatnitelnost účastníka na trhu práce, případně jiné životní obtíže. Navrhované řešení by také umožňovalo kombinaci dávek, která je již ve stávajícím návrhu obsažena, tj. účastník by mohl zvolit výplatu penze jen z části svých prostředků, kterou si sám určí, a zbývající část by čerpal formou vybrané dávky po dosažení důchodového věku.

Současně návrh řešení rozšiřuje prostor pro vyjednání či stanovení vnitřním předpisem výše příspěvku zaměstnavatele tím, že zvyšuje limit pro osvobození tohoto příspěvku od daně z příjmů na 30 000 Kč za rok, a to pro všechny zaměstnance.

Na základě požadavků sociálních partnerů a dalších přizvaných účastníků vznesených na jednání rozšířené Pracovní skupiny RHSD pro koncepci důchodové reformy konané dne 3.10.2011 se navrhuje alternativní varianta, podle níž je limit osvobození příspěvku zaměstnavatele od daně z příjmu zvýšen jen pro zaměstnance vykonávající práce zařazené do 3. nebo 4. kategorie podle zákona upravujícího ochranu veřejného zdraví, a to na 36 000 Kč ročně, přičemž pro ostatní zaměstnance je zachován limit 24 000 Kč ročně.

Na zasedání 94. Plenární schůze RHSD konané dne 13. 10. 2011 byl sociálními partnery vznesen požadavek na vytvoření alternativy představující kombinaci výše uvedených variant řešení daňové podpory spoření ve III. pilíři. Proto se navrhuje další varianta, podle níž je limit osvobození příspěvku zaměstnavatele od daně z příjmu pro zaměstnance vykonávající práce zařazené do 3. nebo 4. kategorie podle zákona upravujícího ochranu veřejného zdraví zvýšen na 36 000 Kč za rok, a zároveň pro ostatní zaměstnance je zvýšen na 30 000 Kč za rok. Rozhodný okamžik je zafixován na počátku zdaňovacího období, čímž bude plátcí daně, tj. zaměstnavateli, již na počátku každého zdaňovacího období umožněno správně aplikovat roční limit osvobození příjmů zaměstnance z uvedeného titulu..

Na základě požadavku vyplývajícího ze závěrů zasedání 94. Plenární schůze RHSD, tj. eliminovat negativní dopady čerpání předdůchodu z doplňkového penzijního spoření při splnění stanovených podmínek, bylo v oblasti důchodového pojištění a zdravotního pojištění hledáno řešení, které by zajistilo, že doba pobírání „předdůchodu“ nebude mít negativní vliv na výši později přiznaného obecného starobního důchodu po dosažení důchodového věku, jako je tomu v případě starobního důchodu před dosažením důchodového věku, a které by zajistilo pokrytí zdravotním pojištěním.

„Předdůchod“ nebude zákonem o doplňkovém penzijním spoření stanovený zvláštní typ dávky z doplňkového penzijního spoření, ale pouze charakteristika způsobu čerpání obecné dávky z doplňkového penzijního spoření uvedená pod písm. a) a b) (viz níže) umožní shora uvedené promítnutí do základního důchodového pojištění a do veřejného zdravotního pojištění.

Podmínky, které budou charakterizovat pobírání „předdůchodu“ a odlišovat toto pobírání od obecného pobírání dávky z doplňkového penzijního spoření, budou vyjádřeny

- a) v „podobě“ této dávky (čerpání dávky končí nejdříve dnem dosažení důchodového věku, pravidelná nepřerušovaná měsíční výplata dávky, výplata dávky v neklesající výši)
- a

- b) v úrovni dávky (počáteční výše musí dosahovat minimálně částky 30 % průměrné mzdy)<sup>1, 2</sup>.

Výše uvedené charakteristiky jsou naplněním dohodnutých principů „předdůchodu“, kdy je zároveň možné již na počátku výplaty jasně stanovit, že daný způsob čerpání je „předdůchodem“ či nikoliv, což je výhodné pro jednotlivé účastníky.

Z uvedeného důvodu se navrhuje, pokud jde o promítnutí do základního důchodového pojištění, považovat dobu pobírání „předdůchodu“ za vyloučenou dobu, a pokud jde o oblast veřejného zdravotního pojištění, považovat poživatele „předdůchodu“ za „státního“ pojištěnce.

## **Hlavní změny zákona o doplňkovém penzijním spoření a zákona o daních z příjmů**

### **1. A. Změna podmínky dosažení stanoveného věku pro vznik nároku na dávky z doplňkového penzijního spoření.**

- na penze na určenou dobu a úhradu jednorázového pojistného vzniká nárok dosažením věku o 5 let nižšího než je důchodový věk podle zákona o důchodovém pojištění
- nárok na jednorázové vyrovnání vzniká až dosažením důchodového věku podle zákona o důchodovém pojištění

### **B. Informační povinnosti penzijní společnosti a pojišťovny**

- Penzijní společnost nebo pojišťovna vyplácející dávku z doplňkového penzijního spoření je povinna:
  - I. na žádost příjemce dávky vydat mu potvrzení o datu počátku čerpání dávky z doplňkového penzijního spoření, která splňuje tato kritéria:
    - a. čerpání končí nejdříve dosažením důchodového věku
    - b. k výplatě dochází měsíčně a nelze ji přerušit
    - c. je vyplácena v neklesající výši
    - d. počáteční výše (první splátka) dosahuje alespoň částky ve výši 30 % průměrné mzdy
  - II. oznámit zdravotní pojišťovně prostřednictvím Centrálního registru pojištěnců datum uvedené v bodě I.

### **2. Změna výše limitu osvobození příspěvků zaměstnavatele od daně z příjmů**

- Varianta I: zvýšení limitu jen pro zaměstnance vykonávající práci zařazenou do 3. nebo 4. kategorie podle zákona upravujícího ochranu veřejného zdraví na 36 000 Kč ročně (pro ostatní zaměstnance by tento limit byl zachován na úrovni 24 000 Kč ročně);
- Varianta II: zvýšení limitu na 30 000 Kč ročně pro všechny zaměstnance;

<sup>1</sup> Za průměrnou mzdu se považuje průměrná mzda definovaná pro účely důchodového pojištění (§ 15 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

<sup>2</sup> Minimální počáteční výše dávky je stanovena tak, aby, za pomoci institutu používaného v rámci důchodového a zdravotního pojištění, dosahovala takové výše, která by s velkou pravděpodobností eliminovala možné čerpání dalších sociálních dávek ze systémů SSP a pomoci v hmotné nouzi a zároveň významným způsobem neomezovala přístup k této formě čerpání.

- Varianta III: zvýšení limitu na 30 000 Kč ročně pro všechny zaměstnance s tím, že pro zaměstnance vykonávající práci zařazenou do 3. nebo 4. kategorie podle zákona upravujícího ochranu veřejného zdraví by byl limit zvýšen na 36 000 Kč ročně.

### **Hlavní změna zákona o důchodovém pojištění a zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení**

#### **1. Doba pobírání dávky z doplňkového penzijního spoření, která splňuje tyto charakteristiky:**

- čerpání končí nejdříve dosažením důchodového věku,
- k výplatě dochází měsíčně a nelze ji přerušit,
- je vyplácena v neklesající výši,
- počáteční výše (první splátka) dosahuje alespoň částky ve výši 30 % průměrné mzdy

**se považuje pro účely stanovení osobního vyměřovacího základu za vyloučenou dobu**, čímž se eliminuje případný negativní dopad do nároků jeho poživatele z důchodového pojištění (podrobněji, včetně základních možností řešení, je rozvedeno v Příloze 1).

#### **2. Doba pobírání dávky z doplňkového penzijního spoření uvedené v bodě 1 se pro účely důchodového pojištění prokazuje potvrzením penzijní společnosti nebo pojišťovny, která ji vyplácela.**

### **Hlavní změna zákona o veřejném zdravotním pojištění**

**Stát je plátcem pojistného na veřejné zdravotní pojištění i za pojištěnce, který je poživatelem dávky z doplňkového penzijního spoření, která splňuje tyto charakteristiky:**

- čerpání končí nejdříve dosažením důchodového věku
- k výplatě dochází měsíčně a nelze ji přerušit
- je vyplácena v neklesající výši
- počáteční výše (první splátka) dosahuje alespoň částky ve výši 30 % průměrné mzdy.

(podrobněji v Příloze 2).

### **Dopady změn v zákoně o důchodovém pojištění a zákoně o veřejném zdravotním pojištění do státního rozpočtu**

Výše uvedené změny v zákoně o důchodovém pojištění a zákoně o zdravotním pojištění se projeví zvýšenými náklady státního rozpočtu. Tyto náklady jsou dvojího druhu, a to

- a) Přímé náklady spojené s platbou pojistného na zdravotní pojištění jako za státní pojištěnce
- b) Nepřímé náklady vyplývající v důchodovém pojištění z rozdílu nákladů spojených s výplatou kráceného předčasného starobního důchodu a řádného nekráceného starobního důchodu přiznaného při dosažení důchodového věku

Za předpokladu, že by předdůchod pobíralo 5 – 7 % osob v příslušném věkovém rozmezí (5 let před dosažením důchodového věku do dosažení důchodového věku), šlo by o cca 40 až 60 tis. osob.

V případě, že by se výše uvedené osoby pobírající předdůchod nově staly státními pojištěnci, náklady státního rozpočtu na platby pojistného na zdravotní pojištění by se mohly zvýšit o cca 350 až 500 mil. Kč ročně. Nicméně z účelu a zacílení celého řešení předdůchodu lze dovozovat, že se jedná o osoby, které by i bez existence tohoto institutu byly z jiného důvodu státními pojištěnci (poživatelé důchodu starobního nebo invalidního či osoby v evidenci uchazečů o zaměstnání). Reálně očekávané dopady navrhovaného řešení do výdajů státního rozpočtu resp. příjmů veřejného zdravotního pojištění tak budou spíše zanedbatelné.

U důchodového pojištění by se nepřímé náklady pohybovaly v částce 200 až 300 mil. Kč ročně.

#### **Dopady změn v zákoně o daních z příjmu do státního rozpočtu**

Propočet dopadů je proveden ve variantách odpovídajících výchozím navrhovaným možnostem poskytování „předdůchodu“:

**Varianta I** – okruh zaměstnanců zúžen na zaměstnance zařazené vykonávané práce do 3. a 4. kategorie podle zákona č. 258/2000 Sb. za současného zvýšení limitu osvobození platby zaměstnavatele o 12 000 Kč, tj. na celkovou částku 36 000 Kč.

**Varianta II** – okruh zaměstnanců, na které bude vztažena možnost „předdůchodu“ nebude nijak omezen, při zvýšení limitu osvobození platby zaměstnavatele o 6 000 Kč, tj. na celkovou částku 30 000 Kč.

**Varianta III** - další alternativou vycházející z obou výše uvedených variant je jejich kombinace, tj. plošné zvýšení limitu osvobození platby zaměstnavatele z 24 000 Kč na částku 30 000 Kč pro všechny zaměstnance a souběžné zvýšení limitu osvobození platby zaměstnavatele z 24 000 Kč na celkovou částku 36 000 Kč pro zúžený okruh zaměstnanců zařazených svým výkonem práce do 3. a 4. kategorie podle zákona upravujícího ochranu veřejného zdraví.

Dále je propočet prováděn za těchto předpokladů:

- z celkového počtu 4,6 mil. účastníků je poskytován příspěvek zaměstnavatele zhruba čtvrtině, tj. 1,2 mil. účastníkům;
- počet účastníků – zaměstnanců pracujících v 3. a 4. stupni kategorizace – cca. 350 tis.
- polovině, tj. 175 000 zaměstnancům zařazených do 3. a 4. stupně kategorizace dosud není zaměstnavatelem příspěvek na penzijní připojištění poskytován;
- výše příspěvku zaměstnancům zařazených do 3. a 4. stupně kategorizace bude poskytnuta v plné výši možného zvýšení oproti stávajícímu limitu (12 000 Kč ročně ze současných 24 000 Kč) všem účastníkům;

- v případě poskytnutého příspěvku zaměstnavatelem účastníkům mimo okruh vymezených rizikových skupin (tj. do max. osvobozeného limitu 30 000 Kč ročně) je propočet proveden variantně
  - a) pro příspěvek v max. výši 6 000 Kč ročně oproti stávajícímu limitu 24 000 Kč všem stávajícím účastníkům,
  - b) pro příspěvek odpovídající 50% výši možného, tj. 3 000 Kč všem stávajícím účastníkům, resp. 6 000 Kč polovině všech stávajících účastníků, počet těchto účastníků je v případě var. II 1,2 mil., v případě var. III 1,025 mil,
- příspěvek bude poskytován nad rámec stávající úrovně nastavení mezd;
- případný dopad lze pak předpokládat pouze v oblasti snížení základu daně z příjmů, zejména právnických osob, kde lze odhadnout, že podstatná většina zaměstnavatelů je právnickou osobou (úhrada bude prováděna na úkor nákladů s daňovou účinností),
- úroveň zdaňovacího období 2013, sazba daně 19%;
- počet účastníků přesahujících v současné době nastavený limit osvobození 24 000 Kč, u nichž by zvýšení příspěvku vyvolalo dopady do inkasa daně z příjmů fyzických osob a pojistného, je pro účely propočtu možných celkových dopadů zanedbatelný a není s nimi proto při výpočtech uvažováno.

Možné dopady na inkaso v oblasti daně z příjmů:

|                      |                       |                       |
|----------------------|-----------------------|-----------------------|
| <b>Varianta I :</b>  | <b>- 0,8 mld. Kč</b>  |                       |
|                      | <b>a)</b>             | <b>b)</b>             |
| <b>Varianta II:</b>  | <b>- 1,37 mld. Kč</b> | <b>- 0,68 mld. Kč</b> |
| <b>Varianta III:</b> | <b>- 1,97 mld. Kč</b> | <b>- 1,38 mld. Kč</b> |

V souvislosti s možností nabízeného řešení „předdůchodu“ při nastavení zvýšeného limitu osvobozeného příspěvku zaměstnavatelem lze připustit i možnosti postupu ze strany zaměstnavatelů

- kdy zvýšený příspěvek realizují prostřednictvím zvýšení mzdy (nikoliv tedy konkrétním příspěvkem do systému), kdy by bylo možné očekávat kladný přínos do rozpočtů, který by však byl méně výhodný jak pro zaměstnance tak i pro zaměstnavatele nebo
- na úkor snížení stávající mzdy zaměstnance, kde dopady do inkasa daní a pojistného by byly výrazně vyšší než výše uvedené při očekávaném poskytnutí příspěvku nad rámec stávající mzdy.

Tyto krajní alternativy jsou však méně pravděpodobné a při odhadu možných dopadů s nimi není uvažováno

## **Závěr**

Navržené řešení nepůsobí komplikace stanovováním odlišných režimů pro nakládání s různými částmi prostředků v rámci jedné smlouvy, které by ve výsledku vedly k nutné úpravě speciálního smluvního režimu, který by byl složitý pro orientaci účastníků a nedůvodný vzhledem k dosahovanému cíli. Nepřináší žádné specifické nové administrativní

či jiné náklady spojené s platbami příspěvků zaměstnavatelů, oddělenou evidencí, kontrolou apod., jako by tomu muselo být při zavedení zvláštního rizikového příspěvku.

Co se týká zvýšení limitu osvobození příspěvku zaměstnavatele od daně z příjmů, nepředpokládá se v současné době výrazný dopad na státní rozpočet. V současnosti pobírá příspěvek zaměstnavatele zhruba čtvrtina účastníků (cca 1,2 mil.). Již nyní není stanovený limit osvobození plně využíván, průměrný měsíční příspěvek zaměstnavatele se pohyboval v roce 2010 kolem 470 Kč (tedy cca 5 600 Kč za rok). Sociálním partnerům se jako vhodnější jeví varianta III související s diferenciací limitů pro osvobození příspěvku zaměstnavatele od daně z příjmů pro zaměstnance vykonávající práce zařazené do kategorie 3 a 4 podle zákona upravujícího ochranu veřejného zdraví a pro ostatní zaměstnance. Naopak Ministerstvo financí preferuje variantu II, podle níž by mělo dojít ke změně limitu osvobození příspěvku zaměstnavatele od daně z příjmu rovnoměrně pro všechny zaměstnance, a to vzhledem k nižším dopadům do státního rozpočtu a vzhledem k nevhodnosti použití uvedené kategorizace prací pro účely předdůchodů (viz Příloha 3).

Ministerstvo práce a sociálních věcí navrhlo možnosti řešení dopadu pobírání předdůchodu ze III. pilíře do oblasti důchodového a zdravotního pojištění s tím, že preferuje považovat dobu pobírání předdůchodu (se specifickými charakteristikami) pro účely stanovení osobního vyměřovacího základu za vyloučenou dobu. Naopak sociální partneři se přiklánějí k možnosti řešit dobu pobírání předdůchodu prostřednictvím institutu náhradní doby pojištění. Řešení prostřednictvím institutu náhradní doby je výrazně nákladnější, náklady na vyplácený důchod se zvýší o 200 -300 tis. Kč na jednoho příjemce dávky předdůchodu. Jak zastoupené resorty, tak sociální partneři se shodli, že vhodným řešením dopadů pobírání předdůchodů do oblasti veřejného zdravotního pojištění je považovat osoby pobírající předdůchod za tzv. státní pojištěnce.

Změny v zákoně o doplňkovém penzijním spoření, o daních z příjmů, o důchodovém pojištění a o veřejném zdravotním pojištění by měly být provedeny příslušnými novelami s účinností od 1. 1. 2013. Naplnění tohoto cíle se s ohledem na časové možnosti jeví jako realistické a je podporováno i sociálními partnery.

Ministerstvo financí a Ministerstvo práce a sociálních věcí vyšla tímto návrhem vstříc sociálním partnerům a po náležitém zvážení celé problematiky navrhuje **variantu řešení, které naplňuje požadovaný cíl - umožnění předdůchodů v doplňkovém penzijním spoření. Řešení je jednoduché, efektivní a minimálně zatěžuje účastníky, zaměstnavatele i stát. Bude pak otázkou kolektivního vyjednávání či vnitřního předpisu zaměstnavatele, zda a do jaké míry zaměstnavatelé určitých kategorií zaměstnanců tyto zvýhodní prostřednictvím poskytnutí příspěvku zaměstnavatele.**

|                                                                                                                                       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Příloha 1 – Možnosti řešení dopadů na nároky ze základního důchodového pojištění v případě pobírání předdůchodu ze III. pilíře</b> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

V případě zavedení možnosti „předdůchodu“ vzniká otázka, jak pohlížet na období, po které bude tato dávka pobírána (nejdéle po dobu pěti let před dosažením důchodového věku), z hlediska dopadů na důchodové nároky z I. pilíře důchodového systému, a to v případech, kdy poživatel této dávky nebude vůbec účasten důchodového pojištění, příp. bude účasten důchodového pojištění z titulu výdělečné činnosti vykonávané v „kratším úvazku“, avšak zakládající účast na pojištění.

V zásadě jsou možné následující přístupy:

**1. Doba pobírání „předdůchodu“ na důchodové nároky z I. pilíře důchodového systému neřešit.**

V tomto případě mohou nastat čtyři situace, a to že poživatel „předdůchodu“

- a) bude i nadále výdělečně činný „na plný“ úvazek – negativní dopady na jeho důchodové nároky z I. pilíře nebudou,
- b) bude i nadále výdělečně činný, ale pouze na „částečný“ úvazek v rozsahu zakládajícím účast na pojištění v I. pilíři – negativní dopady by se v různé míře promítly do výše osobního vyměřovacího základu, resp. do výše výpočtového základu, a v důsledku toho i do procentní výměry důchodu,
- c) bude výdělečně činný v rozsahu, který nezakládá účast na pojištění nebo nebude výdělečně činný, avšak bude účasten důchodového pojištění prostřednictvím náhradní doby pojištění (např. péče o osobu závislou ve stupni II. až IV., doba pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně) - negativní dopady by se v různé míře promítly do osobního vyměřovacího základu, resp. do výpočtového základu, a do délky doby pojištění (s výjimkou, kdy bude účasten důchodového pojištění z titulu takové náhradní doby pojištění, která se hodnotí plně – viz závorka: doba péče) a v důsledku toho i do procentní výměry důchodu
- d) nebude výdělečně činný ani účasten důchodového pojištění prostřednictvím institutu náhradních dob pojištění – negativní dopady budou do výše procentní výměry důchodu, a to jak z důvodu kratší doby pojištění, tak z důvodu „rozmělnění“ osobního vyměřovacího základu“ a tedy i nižšího výpočtového základu.

**Stanovisko MPSV:** Uvedené řešení odpovídá původnímu zadání, kdy nemělo dojít k žádnému přesahu předdůchodu do základního důchodového pojištění, nicméně poslední dohoda na úrovni RHSD již toto zadání posunula a tím výše uvedené řešení nové zadání nenaplní.

**2. Doba pobírání „předdůchodu“ řešit prostřednictvím institutu náhradní doby pojištění**

Doba pobírání „předdůchodu“ se bude považovat za náhradní dobu pojištění s tím, že bude započtena

- i. v plném rozsahu,



ii. v rozsahu 80 %  
a současně bude tato doba považována pro účely stanovení osobního vyměřovacího základu za vyloučenou dobu v plném rozsahu,

**Stanovisko MPSV:** Uvedené řešení by představovalo významnou dodatečnou výhodu pro poživatele předdůchodu a vytvářelo motivace k předčasnému opuštění trhu práce<sup>3</sup>. Šlo by i proti obecnému trendu posílení vazby příspěvků a dávek, s čímž souvisí i omezování náhradních dob pojištění, tj. dob kdy není placeno pojistné a jsou získávána důchodová práva. Zároveň by takovéto řešení s sebou neslo významné náklady státního rozpočtu v rozsahu zhruba 2 – 3 mld. Kč ročně.

### **3. Doby pobírání „předdůchodu“ řešit prostřednictvím institutu vyloučené doby**

Doba pobírání „předdůchodu“ se bude považovat pouze za vyloučenou dobu v plném rozsahu, nikoliv však za dobu pojištění<sup>4</sup>.

**Stanovisko MPSV:** Uvedené řešení plně naplňuje požadavek na kompenzaci negativního dopadu pobírání předdůchodu na úroveň obecného starobního důchodu.

### **4. Doby pobírání „předdůchodu“ řešit v rámci institutu dobrovolného důchodového pojištění**

Doby pobírání „předdůchodu“ zařadit mezi kvalifikované důvody pro účast na dobrovolném důchodovém pojištění (§ 6 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění)<sup>5</sup> s tím, že by nebyla nijak omezena možnost doplatit pojistné zpětně.

**Stanovisko MPSV:** Řešení v rámci institutu dobrovolného pojištění je v zásadě, bez ohledu na další změny, v zákoně obsaženo, a to v § 6 odst. 2. Zde je však možnost dobrovolné účasti časově omezena, a to maximálně v rozsahu 10 let s tím, že pojistné lze doplatit nejvýše jeden rok zpětně od podání přihlášky k účasti k pojištění. Doplněním pobírání „předdůchodu“ mezi kvalifikované důvody do § 6 odst. 1 by byla tato omezení odstraněna. Toto řešení by znamenalo, že bude záviset pouze na rozhodnutí poživatele předdůchodu, zda se mu pobírání předdůchodu promítne do jeho budoucích nároků v I. pilíři či nikoli.

### **5. Doby pobírání „předdůchodu“ řešit prostřednictvím příspěvků zaměstnavatele**

Toto řešení je řešením mimo I. pilíř důchodového systému. Jeho cílem je pouze kompenzace snížení výše příjmu v době do dosažení důchodového věku. V případě, že v uvedené době je současně pobírán předčasný starobní důchod, je snížená výše starobního důchodu vyplácena i po dosažení důchodového věku a to bez jakékoliv následné kompenzace takového snížení.

---

<sup>3</sup> Zvyšování míry zaměstnanosti, prodlužování aktivního života a omezování možností předčasného důchodu (jak ve veřejných tak i soukromých důchodových schématech) jsou jedny z prioritních cílů evropské strategie Evropa 2020 i obecných doporučení ve vztahu k provádění důchodových reforem.

<sup>4</sup> Obdobné řešení jako bylo přijato pro posuzování doby studia v souvislosti se zrušením této doby jako náhradní doby pojištění.

<sup>5</sup> Bez tohoto opatření by poživatelé „předdůchodu“ mohli využít účast na dobrovolném důchodovém pojištění podle § 6 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění.

Přehled na str. 11 uvádí orientační měsíční výše „předdůchodu“ z III. pilíře v závislosti na předpokládané době pobírání tohoto „předdůchodu“ a na době, po kterou bude zaměstnavatel uhrazovat za zaměstnance na důchodové připojištění dodatečné pojistné ve výši 2 % ze mzdy (OVZ). Je zde patrná přímá závislost výše „předdůchodu“ na dosahovaném příjmu a doba placení příspěvků (s růstem těchto hodnot roste výše „předdůchodu“) a také s dobou pobírání „předdůchodu“ (s růstem této doby výše „předdůchodu“ klesá). Uvedené příjmy odpovídají hodnotám roku 2011 a výše uvedených „předdůchodů“ je diskontována tak, aby také odpovídala hodnotám roku 2011.

**Stanovisko MPSV:** Řešení v rámci příspěvku zaměstnavatele by s ohledem na konstrukci předdůchodu bylo obtížně realizovatelné, neboť není předem zřejmý rozsah kompenzace, a tedy budoucích závazků zaměstnavatele. Volba rozsahu čerpání předdůchodu je totiž plně v rukou zaměstnance.

## **Závěr**

Z výše uvedených variant řešení se jako optimální, zohledňující vyváženě obecné i zde řešené cíle, náklady i efekty, jeví hodnocení doby pobírání předdůchodu jako vyloučené doby s tím, že bude nutné stanovit podmínky, které bude dávka naplňovat tak, aby byla tato forma kompenzace více cílená. Tímto řešením nebude narušeno základní směřování důchodového systému k posílení vazby příspěvků a dávek.

**Orientační měsíční výše "předdůchodu"**  
v závislosti na době jeho pobírání, době pojištění a výši OVZ  
při dodatečné sazbě pojistného 2 %

| OVZ / doba pojištění | doba pobírání předdůchodu 1 rok |        |        |        |        |        |        |
|----------------------|---------------------------------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|
|                      | 5                               | 10     | 20     | 25     | 30     | 35     | 40     |
| 10 000               | 1 000                           | 2 000  | 4 000  | 5 000  | 6 000  | 7 000  | 8 000  |
| 15 000               | 1 500                           | 3 000  | 6 000  | 7 500  | 9 000  | 10 500 | 12 000 |
| 20 000               | 2 000                           | 4 000  | 8 000  | 10 000 | 12 000 | 14 000 | 16 000 |
| 25 000               | 2 500                           | 5 000  | 10 000 | 12 500 | 15 000 | 17 500 | 20 000 |
| 30 000               | 3 000                           | 6 000  | 12 000 | 15 000 | 18 000 | 21 000 | 24 000 |
| 35 000               | 3 500                           | 7 000  | 14 000 | 17 500 | 21 000 | 24 500 | 28 000 |
| 40 000               | 4 000                           | 8 000  | 16 000 | 20 000 | 24 000 | 28 000 | 32 000 |
| 50 000               | 5 000                           | 10 000 | 20 000 | 25 000 | 30 000 | 35 000 | 40 000 |
| 60 000               | 6 000                           | 12 000 | 24 000 | 30 000 | 36 000 | 42 000 | 48 000 |

| OVZ / doba pojištění | doba pobírání předdůchodu 2 roky |       |        |        |        |        |        |
|----------------------|----------------------------------|-------|--------|--------|--------|--------|--------|
|                      | 5                                | 10    | 20     | 25     | 30     | 35     | 40     |
| 10 000               | 500                              | 1 000 | 2 000  | 2 500  | 3 000  | 3 500  | 4 000  |
| 15 000               | 750                              | 1 500 | 3 000  | 3 750  | 4 500  | 5 250  | 6 000  |
| 20 000               | 1 000                            | 2 000 | 4 000  | 5 000  | 6 000  | 7 000  | 8 000  |
| 25 000               | 1 250                            | 2 500 | 5 000  | 6 250  | 7 500  | 8 750  | 10 000 |
| 30 000               | 1 500                            | 3 000 | 6 000  | 7 500  | 9 000  | 10 500 | 12 000 |
| 35 000               | 1 750                            | 3 500 | 7 000  | 8 750  | 10 500 | 12 250 | 14 000 |
| 40 000               | 2 000                            | 4 000 | 8 000  | 10 000 | 12 000 | 14 000 | 16 000 |
| 50 000               | 2 500                            | 5 000 | 10 000 | 12 500 | 15 000 | 17 500 | 20 000 |
| 60 000               | 3 000                            | 6 000 | 12 000 | 15 000 | 18 000 | 21 000 | 24 000 |

| OVZ / doba pojištění | doba pobírání předdůchodu 3 roky |       |       |        |        |        |        |
|----------------------|----------------------------------|-------|-------|--------|--------|--------|--------|
|                      | 5                                | 10    | 20    | 25     | 30     | 35     | 40     |
| 10 000               | 333                              | 667   | 1 333 | 1 667  | 2 000  | 2 333  | 2 667  |
| 15 000               | 500                              | 1 000 | 2 000 | 2 500  | 3 000  | 3 500  | 4 000  |
| 20 000               | 667                              | 1 333 | 2 667 | 3 333  | 4 000  | 4 667  | 5 333  |
| 25 000               | 833                              | 1 667 | 3 333 | 4 167  | 5 000  | 5 833  | 6 667  |
| 30 000               | 1 000                            | 2 000 | 4 000 | 5 000  | 6 000  | 7 000  | 8 000  |
| 35 000               | 1 167                            | 2 333 | 4 667 | 5 833  | 7 000  | 8 167  | 9 333  |
| 40 000               | 1 333                            | 2 667 | 5 333 | 6 667  | 8 000  | 9 333  | 10 667 |
| 50 000               | 1 667                            | 3 333 | 6 667 | 8 333  | 10 000 | 11 667 | 13 333 |
| 60 000               | 2 000                            | 4 000 | 8 000 | 10 000 | 12 000 | 14 000 | 16 000 |

| OVZ / doba pojištění | doba pobírání předdůchodu 4 roky |       |       |       |       |        |        |
|----------------------|----------------------------------|-------|-------|-------|-------|--------|--------|
|                      | 5                                | 10    | 20    | 25    | 30    | 35     | 40     |
| 10 000               | 250                              | 500   | 1 000 | 1 250 | 1 500 | 1 750  | 2 000  |
| 15 000               | 375                              | 750   | 1 500 | 1 875 | 2 250 | 2 625  | 3 000  |
| 20 000               | 500                              | 1 000 | 2 000 | 2 500 | 3 000 | 3 500  | 4 000  |
| 25 000               | 625                              | 1 250 | 2 500 | 3 125 | 3 750 | 4 375  | 5 000  |
| 30 000               | 750                              | 1 500 | 3 000 | 3 750 | 4 500 | 5 250  | 6 000  |
| 35 000               | 875                              | 1 750 | 3 500 | 4 375 | 5 250 | 6 125  | 7 000  |
| 40 000               | 1 000                            | 2 000 | 4 000 | 5 000 | 6 000 | 7 000  | 8 000  |
| 50 000               | 1 250                            | 2 500 | 5 000 | 6 250 | 7 500 | 8 750  | 10 000 |
| 60 000               | 1 500                            | 3 000 | 6 000 | 7 500 | 9 000 | 10 500 | 12 000 |

| OVZ / doba pojištění | doba pobírání předdůchodu 5 roků |       |       |       |       |       |       |
|----------------------|----------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
|                      | 5                                | 10    | 20    | 25    | 30    | 35    | 40    |
| 10 000               | 200                              | 400   | 800   | 1 000 | 1 200 | 1 400 | 1 600 |
| 15 000               | 300                              | 600   | 1 200 | 1 500 | 1 800 | 2 100 | 2 400 |
| 20 000               | 400                              | 800   | 1 600 | 2 000 | 2 400 | 2 800 | 3 200 |
| 25 000               | 500                              | 1 000 | 2 000 | 2 500 | 3 000 | 3 500 | 4 000 |
| 30 000               | 600                              | 1 200 | 2 400 | 3 000 | 3 600 | 4 200 | 4 800 |
| 35 000               | 700                              | 1 400 | 2 800 | 3 500 | 4 200 | 4 900 | 5 600 |
| 40 000               | 800                              | 1 600 | 3 200 | 4 000 | 4 800 | 5 600 | 6 400 |
| 50 000               | 1 000                            | 2 000 | 4 000 | 5 000 | 6 000 | 7 000 | 8 000 |
| 60 000               | 1 200                            | 2 400 | 4 800 | 6 000 | 7 200 | 8 400 | 9 600 |

## **Příloha 2 – Dopady zavedení možnosti předdůchodu ze III. pilíře do oblasti veřejného zdravotního pojištění**

Z hlediska placení pojistného na zdravotní pojištění lze pojištěnce dělit do těchto skupin:

- a) osoby výdělečně činné (zaměstnanci a OSVČ),
- b) osoby, za které je plátcem pojistného stát,
- c) osoby bez zdanitelných příjmů (leg. zkratka v § 3b zákona č. 592/1992 Sb.).

Osoby uvedené v písm. a) a b) nemohou být zároveň osobou uvedenou v písm. c).

Osoby uvedené v písm. a) mohou být zároveň i osobou, za kterou je plátcem pojistného stát. Osoby výdělečně činné (písm. a), platí pojistné z dosažených příjmů; jsou-li zároveň i osobou, za kterou platí pojistné stát, neplatí pro ně minimální vyměřovací základ ve výši minimální mzdy (u zaměstnance) nebo poloviny průměrné mzdy (u OSVČ).

U osob v předdůchodu přichází v úvahu souběh s těmito případy, ve kterých je plátcem pojistného stát:

- pobírání jakéhokoli důchodu z důchodového pojištění, tedy například i vdovského, invalidního pro invaliditu prvního stupně,
- vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání, bez ohledu na to, zda uchazeč pobírá či nepobírá příspěvek v nezaměstnanosti,
- pobírání dávky pomoci v hmotné nouzi a osoby s nimi společně posuzované, pokud tyto osoby nejsou výdělečně činné, nepobírají důchod, nejsou uchazeči o zaměstnání ...
- osoby závislé na péči jiné osoby ve II. až IV stupni a osoby pečující o takové osoby.

Na snížení příjmů z pojistného na zdravotní pojištění bude mít vliv rozšíření okruhu osob, za které je plátcem pojistného stát, o poživatele „předdůchodu“ v těchto případech:

- U osob výdělečně činných, pokud započitatelný příjem z výdělečné činnosti bude nižší než minimální mzda, protože odpadne pojistné z doplatku do minimální mzdy.
- U osob, které nejsou výdělečně činné a nebyl by ani nyní za ně plátcem pojistného stát, zejména by se nestaly uchazečem o zaměstnání, nepobíraly by invalidní důchod. Tyto osoby jsou v současné době osobami bez zdanitelných příjmů, pojistné si platí samy ve výši 13,5 % z minimální mzdy. Ztrátou pro zdravotní pojišťovnu by byl rozdíl mezi částkou ve výši 13,5 % z minimální mzdy a částkou, kterou platí stát za osoby, za které je plátcem pojistného.

Při ztrátě zaměstnání v období „předdůchodového věku“ se v současné době většina zaměstnanců stává uchazeči o zaměstnání, nebo je jim přiznán invalidní důchod, to znamená, že jsou osobou, za kterou platí pojistné stát. Výrazný negativní dopad rozšíření okruhu osob, za které je plátcem pojistného stát, na výběr pojistného se neočekává (musí potvrdit MZD).

Předpokládá se, že 30 % průměrné mzdy se bude zjišťovat jen ke dni přiznání „předdůchodu“ a v dalších letech pobírání této dávky se bude podmínka výše „předdůchodu“ považovat za splněnou bez ohledu na vývoj průměrné mzdy.

Pokud jde o problematiku evidence, tak v případě, že JIM nebude mít ve své evidenci údaj o důvodu, pro který se pojištěnec považuje za pojištěnce, za kterého je plátcem pojistného i stát, musí být stanovena povinnost penzijním společenstvem oznamovat přiznání „předdůchodu“ a ukončení jeho poskytování Centrálnímu registru pojištěnců (předběžně konzultováno s VZP). Centrální registr pojištěnců přepošle tento údaj příslušné zdravotní

pojišťovně. Předpokládá se, že penzijním společností nebude oznamováno, u jaké zdravotní pojišťovny je její klient přihlášen ke zdravotnímu pojištění. Pro penzijní společnost bude administrativně jednodušší oznamovat přiznání „předdůchodu“ jednomu kontaktnímu místu, než evidovat údaj o příslušné zdravotní pojišťovně a té zasílat informaci o přiznání „předdůchodu“.

### **Příloha 3 – Vyjádření Ministerstva zdravotnictví k vhodnosti využití tzv. kategorizace prací pro účely předdůchodů**

Při jednání Pracovní skupiny RHSD pro koncepci důchodové reformy byla diskutována mj. otázka vhodnosti využití tzv. kategorizace prací podle zákona č. 258/2000 Sb. při definování okruhu zaměstnanců, kterých by se možnost „předdůchodu“ týkala (relevantní pro otázku předdůchodů je skupina zaměstnanců zařazených do kategorie 3 a 4). Zástupkyně MZd vyslovila *pochybnosti*, pokud jde o vhodnost takového postupu. MZd odůvodňuje svůj názor zejména tím, že:

- Ze zdravotního hlediska není důvodem pro ukončení vykonávání určitého povolání to, že jde o povolání „rizikové a namáhavé“, ale to, že v důsledku věkově podmíněného úbytku fyzických sil, psychických schopností či smyslových funkcí úroveň určitých zdravotních předpokladů nutných pro výkon dané profese klesá pod kritickou hranici, tedy došlo ke ztrátě zdravotní způsobilosti k výkonu tohoto povolání.
- „Fyziologické“ kritérium práce schopnosti, které MZd považuje za rozhodující, koreluje s kategorií práce jen volně.
- I když některé práce nejsou kategorizovány jako rizikové, mohou být z hlediska zdravotních předpokladů vysoce náročné a v důsledku zhoršování těchto předpokladů s věkem může ke ztrátě zdravotní způsobilosti k výkonu takových prací dojít v životě relativně dříve (např. některé zdravotnické profese či práce ve školství).
- Profese, které by odůvodňovaly využití možnosti „předdůchodu“, by měly být vybrány na základě objektivních odborně podložených údajů s tím, že vytipování takových profesí by mělo být svěřeno především fyziologům a psychologům práce.

Vzhledem ke stanovisku MZd VŘ Mgr. J. Král dne 8. 9. 2011 projednal tuto problematiku s hlavním hygienikem ČR a náměstkem ministra zdravotnictví MUDr. M. Vítem, Ph.D. za účasti dalších zástupců obou ministerstev se závěrem, že využít tzv. kategorizace prací při definování okruhu zaměstnanců, na které by se vztahovala možnost „předdůchodu“ sice *není vhodné*, avšak za předpokladu, že půjde o dobrovolnou možnost, by byl tento přístup možný. Jiný systém než tzv. kategorizace prací totiž není v současné době k dispozici, přičemž předpokladem jeho vytvoření by bylo provedení několikaletých studií, na nichž by se musely zúčastnit různé kategorie odborníků (především fyziologů a psychologů práce).